

A PÉLDABESZÉDEK KÖNYVE 11-15.

Lapozzunk a Példabeszédek könyvének 11. fejezetéhez. Ahhoz a részhez érteztünk Példabeszédekben, amely egymástól elkülönülő példabeszédeket tartalmaz sorban egymás után. Mindegyik példabeszéd önmagában teljes, és nem kapcsolódik a soron következőhöz, így nehéz tanítás formájában egy kerek egészet kovácsolni belőlük, sőt magyarázatuk is feleslegesnek tűnik, hiszen önmagában is jól érthetők, sőt igencsak bátor elveket fogalmaznak meg. Ebben a részben a héber költészet egyik fontos eszköze tárul elénk – az ellentétpárok alkalmazása: ez esetben végig az igaz és a bűnös szembeállítását figyelhetjük meg. De nézzük csak a 11. fejezetet: *„A hamis mérleget utálja az Úr, de a pontos súlyt kedveli”* (1. vers). Amikor még nem létezett a digitális mérleg, mint napjainkban, a méréseket serpenyős mérleggel végezték: a mérleg egyik serpenyőjébe apró súlyokat helyeztek, a másik serpenyőbe pedig addig adagolták például a szőlőt, amíg a két serpenyő egyensúlyba nem került. A ravasz kereskedők azonban gyakran két különböző súlycsomaggal dolgoztak. Más súlyt alkalmaztak vásárláskor, és megint mást eladáskor. Hamis mérlegként is szokták ezt emlegetni, és utálja az Úr. Isten szeretné, ha tisztességesen bonyolítanánk ügyleteinket. Ha bármiféle vállalkozásod van, Isten arra hív, hogy feddhetetlenül vezesd azt, és bánj tisztességesen az emberekkel. *„A hamis mérleget utálja az Úr.”* Évekkel ezelőtt olvastam erről a hamis mérlegről Angliában, amikor még nem terjedt el a digitális mérleg használata. A cikk szerint egy pék beperelt egy gazdát egy font vaj miatt, amit tőle vásárolt, és azt állította, hogy amikor elkezdett vajat vásárolni a gazdától, valóban egy teljes fontnyi vajat kapott, szépen lassan azonban a gazda egyre kevesebb vajat adott neki, míg mostanra nagyjából háromnegyed fontnyi vajat kap csupán, csak éppen még mindig egy fontnyi vaj áráért. A pék tehát bíróságra vitte az ügyet, a gazda pedig a bíró előtt így védekezett: *„Bíró úr, egyszerű serpenyős mérlegem van csak, amiben meg tudom mérni a vajat, én pedig mindig fogom a pék kenyerét, ami elvileg egy fontot nyom, azt rakom a másik serpenyőbe, és így állapítom meg, mennyi az egy fontnyi vaj.”* Bizony akadnak olyanok is napjainkban Amerikában, akik például a benzinmérő szerkezetet próbálják a benzinkutakon valahogy átállítani. Isten azonban utálja az effajta ravaszkodást, és azt kéri tőlünk, legyünk tisztességesek és feddhetetlenek minden ügyletünkben. Ne ravaszkodjunk, ne akarjunk kihasználni, vagy becsapni másokat. Isten a tisztességes útban gyönyörködik.

„Ha jön a kevélység, jön a szégyen is, a szerénységgel pedig bölcsesség jár együtt” (2. vers). Ahogy végigolvassuk a Példabeszédek könyvét, látni fogjuk, mennyi mindent mond nekünk Isten a kevélységről. Bátorítanálak is benneteket, hogy konkordanciátok segítségével vizsgáljátok meg, mi mindent ír ez a könyv a kevélységről. Azt mindenesetre tudjuk, hogy a kevélység Isten előtt utálatos, és

bizony az is igaz, hogy aki kevély, az vak is - soha nem látta Istent. Lehetetlenség ugyanis bensőséges kapcsolatba kerülni Istennel, és továbbra is ragaszkodni büszkeségünkhöz. Az Ézsaiás 6-ban a következőket mondja Ézsaiás: „Uzzijá király halála évében láttam az Urat, magasra emelt trónon ülve. Palástja betöltötte a templomot” (1. vers). „Ekkor megszólaltam: Jaj nekem! Elveszttem, mert tisztátalan vagyok, és tisztátalan ajkú nép között lakom. Hiszen a Királyt, a Seregek Urát látták szemeim!” (5. vers). Ahogy tehát Ézsaiás megpillantja Istent, meglátja az igazságot önmagával kapcsolatban is. Ezért mondom azt, hogy a büszke ember soha nem látta még, milyen is valójában, ami pedig azt jelenti, hogy még soha nem látta Istent. A Példabeszédek könyve tehát sokat szól a kevélységről: mennyire utálja Isten a kevélységet, a kevély hozzáállást, amikor azt gondoljuk, mi jobbak vagyunk mindenkinél, sőt mi túl jók vagyunk ahhoz, hogy Istennek ajánljunk egy részt napunkból, hogy mi túl elfoglaltak vagyunk ahhoz, hogy máson segítsünk, és túl fontosak ahhoz, hogy mások szükségletével törődjünk. Isten gyűlöli az effajta hozzáállást. Az Úr azonban felmagasztalja, nagyra becsüli az alázatosakat. „Ha jön a kevélység, jön a szégyen is”, mert Isten megszégyeníti a büszkét: „Az összeomlást gőg előzi meg, a bukást pedig felfuvalkodottság” (Példabeszédek 16:18).

„A becsületeseket feddhetetlenség vezeti, de a hűtleneket elpusztítja romlottságuk” (3. vers). Ismét két dolgot állít szembe egymással az Ige: a feddhetetlen embert, aki tudja, merre menjen, a hűtlennel, akit romlottsága pusztít el. „Nem használ a vagyon a harag napján” – amikor eljön az Úr ítéletének napja, semmit sem használ majd a gazdagság, hiszen Isten nem megvesztegethető. „Mert mit adhat az ember váltságdíjul lelkéért?” (Márk 8:37). „Nem használ a vagyon a harag napján, az igazság azonban megment a haláltól” (4. vers). A vagyon tehát mit sem ér majd az ítélet napján, sőt a Jelenések könyvében azt olvashatjuk, hogy az utolsó időkben „egy mérce búza egy dénár, és három mérce árpa egy dénár” lesz (6:6) – vagyis egy nap munkabér. „A feddhetetlenek útját igazságuk egyengeti, de a bűnös elbukik bűnössége miatt” (5. vers). Ebben az esetben a példabeszéd a feddhetetlen embert állítja szembe a bűnösrel. „A becsületeseket megmenti igazságuk, de a hűtleneket rabul ejti saját mohóságuk” (6. vers). „Ha meghal a bűnös ember, odalesz a reménysége, és odalesz az erősökhöz fűzött várakozása is” (7. vers). A bűnös halálával tehát odavan reménysége. Jézus a következőket mondja Mártának, miután az így szólítja meg: „Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem” (János 11:21). „Jézus ezt mondta neki: Feltámad a testvéred! Márta így válaszolt: Tudom, hogy feltámad a feltámadáskor, az utolsó napon. Jézus ekkor ezt mondta neki: Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él, és aki él, és hisz énbennem, az nem hal meg soha. Hiszed-e ezt?” (23-26. vers). Tetszik ez nekem, mert Jézus olyan egyenes volt az emberekkel. Itt is egy teljességgel forradalmi kijelentést tesz, egy olyan bámulatos kijelentést, amellyel senki más nem vetekszik az emberiség történetében: „aki él, és hisz énbennem, az nem hal meg soha. Hiszed-e ezt?” Így hát az ember dönteni kényszerül, nem maradhat

semleges, csak két lehetőség van: igen hiszem, vagy nem, ezt én nem hiszem. Itt azonban ennél még többről van szó: az embernek vagy van reménye, vagy nincs. Azok számára, akik nem hisznek Jézus Krisztusban, nincs remény. *„Ha meghal a bűnös ember, odalesz a reménysége, és odalesz az erősökhöz fűzött várakozása is.”* Halálával tehát mindennek vége, nincs többé számára remény. Más a helyzet azonban azokkal, akik hisznek Jézus Krisztusban. Péter is azt írja: *„Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjá szült minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre”* (1Péter1:3).

Újabb ellentétpár következik: *„Az igaz megmenekül a nyomorúságból, helyére pedig a bűnös jut”* (8. vers). *„Megrontja szavával embertársát az elvetemült”* – micsoda pusztításra képes az ember nyelve! Hány embert tett már tönkre a hamis pletyka! *„Megrontja szavával embertársát az elvetemült, de az igazak tudásuk által megmenekülnek”* (9. vers). *„Vigad a város az igazak javán, és ujjong a bűnösök pusztulásán”* (10. vers). Amikor tehát az igaz embert megáldja Isten, és jól mennek a dolgai, mindenki örvendezik, csakúgy, mint amikor elpusztul a gonosz. *„A becsületesek áldása építi a várost, de a bűnösök szája romlásba dönti”* (11. vers). *„Kigúnyolja embertársát az esztelen, az értelmes ember pedig hallgat”* (12. vers). *„A rágalmazó titkokat tár fel, de a hűséges lélek leleplezi a dolgot”* (13. vers). A rágalmazó fűnek-fának elmesél mindent, amit csak tud, a hűséges lélek azonban elfedezi mindazt. *„Vezetés nélkül elbukik a nép, de segítséget jelent, ha sok a tanácsadó”* (14. vers). Mindemellett azonban az évek során azt is észrevettem, hogy a sok a tanácsadó zűrzavart is okozhat. Én is találkoztam már olyanokkal, akik egyik emberről a másikra jártak tanácsért. A következőt értem ez alatt: egyszer odajött hozzám valaki és név szerint felsorolt nekem vagy négy embert, akivel már beszélt az ügyben, majd hozzátette, hogy most az én véleményemet is szeretné hallani. Akkor tudtam, hogy az az ember nem igazán tanácsra vágyik, hanem olyan valakit keres, akitől azt hallhatja majd, amit hallani akar, és mivel nem tetszett neki azok véleménye, akikkel eddig beszélt, addig keresgél, amíg a megfelelő embert meg nem találja. Az ilyen ember nem valódi tanácsra és vezetésre vágyik, hanem megerősítésre - saját cselekedeteit próbálja igazolni. Sőt, a sok tanácsadó egyes esetekben csak méginkább összezavarja a képet, mert minél több embert kérdezőnk, annál több mindent hallunk, és végül teljesen döntésképtelenné válunk.

„Igen rosszul jár, aki idegenekért vállal kezességet” – könnyen megégetheted magad! *„De biztonságban marad, aki gyűlöli a jótállást”* (15. vers). *„A kedves asszony a tisztességhez ragaszkodik”* – ez gyönyörű! *„Az erőszakos emberek a gazdagsághoz ragaszkodnak”* (16. vers). *„Önmagával tesz jót a szeretet embere, a kegyetlen pedig saját magának árt”* (17. vers). *„A bűnös hamis keresményt szerez, de igaz bérhez jut az, aki igazságot vet”* (18. vers). *„Aki ragaszkodik az igazsághoz, az az életre jut, de aki a rosszat hajhássza, az a halálra”* (19. vers). Ez a példabeszéd az igazságot és az életet állítja szembe a rosszal, illetve a halállal. *„Utálja az Úr az álnok szívűeket, de kedveli azokat, akiknek útja feddhetetlen”*

(20. vers) – micsoda különbség! *„Kezet rá, hogy nem marad büntetlenül a gonosz! De az igazak utódai megmenekülnek”* (21. vers). A következő példabeszéd érdekes, érzékletes: *„Mint disznó orrában az aranyperesz, olyan a szép asszony, a kinek nincs okossága”* (22. vers - Károli). Ilyen tehát az a szép asszony, akinek nincs esze. Az aranykarika gyönyörű ékszer, de furcsán fest egy disznó orrában. A szép asszony is furcsán fest, ha nincs esze. *„Az igazak csak jóra várhatnak, a bűnösök pedig csak haragot remélhetnek”* (23. vers). A 24. versben egy érdekes szellemi törvényszerűséghez érkeztünk. *„Van, aki bőven osztogat, mégis gyarapszik, más meg szűken méri a járandóságot, mégis ínségbe jut”* (24. vers). Létezik egy szellemi törvényszerűség: *„Adjatok, és adatik nektek: jó, megnyomott, megrázott, megtetézett mértékkel adnak öletekbe. Mert amilyen mértékkel ti mértek, olyan mértékkel mérnek viszonzásul nektek”* (Lukács 6:38). Ugyanerről a szellemi törvényszerűségről olvashatunk itt is, csupán más szavakkal megfogalmazva. *„Van, aki bőven osztogat, mégis gyarapszik”* – ahogy adunk, gyarapszunk. Akik pedig a szükségesnél többet tartanak vissza, ínségbe jutnak. *„Az ajándékozó bővelkedik, és aki mást felüldít, maga is felüldül”* (25. vers). *„Átkozza azt a nép, aki búzáját visszatartja, de áldás száll annak a fejére, aki eladja”* (26. vers). *„Aki jóra törekszik, jóakaratot szerez, de eljön a rossz arra, aki azt hajhássza”* (27. vers). *„Elbukik, aki gazdagságban bíz, de az igazak virulnak, mint a lomb”* (28. vers). *„Aki kárt okoz háza népének, szelet örököl, és szolgálja lesz a bölcsnek a bolond”* (29. vers). *„Az igaz gyümölcse életnek a fája, és a bölcs lelkeket nyer meg”* (30. vers). Dániel könyvében a következőket olvashatjuk: *„Az okosok fényleni fognak, mint a fénylő égbolt, és akik sokakat igazságra vezettek, mint a csillagok, mindörökké”* (12:3). Isten szeretné, ha lelkeket nyernénk meg Jézus Krisztusnak. *„A bölcs lelkeket nyer meg”* – bölcs foglalatosság a lelkek megnyerése Krisztusnak. *„Bizony, az igaz is elnyeri jutalmát a földön, hát még a bűnös és vétkes ember!”* (31. vers).

A 12. fejezetben folytatódik az igaz, illetve a bűnös szembeállítása. *„Aki szereti az intelmet, szereti a tudást, aki pedig gyűlöli a feddést, az ostoba marad”* (1. vers). A Példabeszédek könyve többször is megemlíti, hogy ha inted a bölcsét, az szeretni fog téged, de az ostoba meggyűlöl, mert az ostoba ember megveti az intelmet, pedig milyen értékes is az! *„A jó ember jóakaratot nyer az Úrtól, de az alattomos embert ő bűnösnek tartja”* (2. vers). *„Nem áll szilárdan a bűnösen élő ember, de az igazak gyökere mozdíthatatlan”* (3. vers). *„A derék asszony urának koronája, de mint a csontszú, olyan a szégyentelen”* (4. vers). Ahhoz, hogy megértsük, milyen a derék asszony, a 31. fejezethez kell lapoznunk, ott találjuk ugyanis a derék asszony dicséretét. Mekkora áldás a derék asszony! Milyen hálások lehetünk Istennek az ilyen feleségért, aki ura koronája! *„Az igazak gondolatai helyesek, a bűnösök szándékai csalárdak”* (5. vers). *„A bűnösök szavai vérszomjasak, de a becsületeseket megmenti beszédük”* (6.vers). *„Romlás éri a bűnösöket, és odalesznek, de az igazak háza megmarad”* (7. vers) – ez az igevers más szavakkal ugyan, de ugyanazt mondja, mint a 3. vers. *„Értelmének megfelelően dicsérik az embert, a fondorlatos szívűt pedig*

megvetik” (8. vers). „*Jobb annak, akit lebecsülnek, de szolgálja van, mint annak, aki dicsekszik, de alig van kenyere*” (9. vers) – érdekes példabeszéd ez. „*Az igaz törődik még állatjának kívánságával is*” – az igaz ember jól bánik az állatokkal is, aki viszont kegyetlen az állatokhoz, tulajdonképpen Isten egy teremtményével kegyetlenkedik. „*Az igaz törődik még állatjának kívánságával is, a bűnösnek még az irgalma is kegyetlen*” (10. vers). „*Aki műveli földjét, jóllakik kenyérrel, de aki hiábavalóságokat hajszol, esztelen*” (11. vers) – vagyis ha valaki hiábavalóságokat hajszol, elhanyagolja a földjét, esztelen, ha azonban valaki kitartóan műveli a földjét, jóllakhat kenyérrel. „*A bűnös gonosszággal szerzett zsákmányra vágyik, az igazak mégis gyökeret vernek*” (12. vers). „*A vétkes ajak veszedelmes csapda, de az igaz kikerül a bajból*” (13. vers). „*Amit mond az ember, annak gyümölcséből lakik jól, és amit tesz az ember, azt fizetik neki vissza*” (14. vers). „*A bolond helyesnek tartja a maga útját*” – ne feledjük, mit olvastunk korábban: ha az ostobát meginted, gyűlölni fog téged. „*A bölcs pedig hallgat a tanácsra*” (15. vers). „*A bolond bosszúsága azonnal kitudódik*” – mert azon nyomban kifejezésre juttatják érzéseiket, meg sem próbálják elrejtetni azokat. „*Az okos pedig leleplezi szégyenét*” (16. vers) – az okos ember túllép a dolgokon. „*Aki igazán szól, az igazat mondja el, a hamis tanú pedig a csalárdságot*” (17. vers).

„*Van, akinek a fecsegése olyan, mint a tördöfés*” – az emberek szavaikkal felapríthatnak bennünket, a szavak pusztítóak lehetnek. Az Úr segítsen nekünk, hogy ne legyen éles a nyelvünk, hogy ne törként használjuk nyelvünket, amivel megsebzünk másokat. Hadd legyen szavunk inkább gyógyír, amely gyógyulást és vigasztalást hoz, amely épít. Ha te mégis arra használod nyelved, hogy másokat feldarabolj és elpusztíts vele, az emberek védekezni próbálnak majd, és azt kell majd learatnod, amit elvetettél. Az emberek elkezdenek majd téged is megsebezni és ízekre szedni szavaikkal. Szólj inkább kedvesen másokról és másokhoz, hiszen legalább olyan könnyű megdicsérni egy embert, mint lerombolni, sőt mindannyiunkban van legalább annyi dicséretre méltó, mint megkritizálható. Létezik egy olyan példabeszéd is, amit talán így foglalhatnánk össze: A legjobbakban is van annyi rossz, és a legrosszabbakban is van annyi jó, hogy nem kéne kritizálnunk egymást. Használhatom szavaimat arra, hogy építsek másokat, és arra is, hogy másokat leromboljak. Úgy tűnik, hogy a világban kétfajta ember él: vannak olyanok, akik építenek másokat, illetve olyanok, akik rombolnak. Amikor barátot keresel, vajon melyik kategóriára nézel? Olyan embert keresel, olyan emberhez vonzódasz, aki épít másokat, hiszen nem szeretünk olyanok közelében lenni, akik rombolnak, az ilyen embereket inkább kerüljük, mint a pestist. Azzal azonban szívesen töltünk időt, aki kedves, gyengéd, bátorító. Léteznek tehát olyanok, „*akiknek a fecsegése olyan, mint a tördöfés, a bölcsnek nyelve pedig gyógyír*” (18. vers) – épít, bátorít. „*Az igaz ajak mindig állhatatos, a hazug nyelv pedig egy pillanatig sem az*” (19. vers) – az igazság megmarad, a hazugság pedig vonzó lehet az adott pillanatban, de a végén úgyszólván kitudódik. „*Csalárdság van a rosszat koholók szívében, de akik békés tanácsot adnak, azokéban öröm*” (20. vers). „*Nem éri az igazat semmi*

veszedelem” – ez a kijelentés végső ítéletre vonatkozik. *„De a bűnösök élete bajjal lesz tele”* (21. vers). *„Utálja az Úr a hazug ajkakat”* – számos dolgot utál az Úr az Ige szerint, én pedig arra bátorítanálak, hogy egy konkordancia segítségével fuss végig az Igén, és vizsgálj meg, mi az, ami utálatos az Úr előtt: például a nagyravágyó szemek, a hazug nyelv, a hamis mérleg, én pedig semmiképpen sem szeretnék olyat tenni, amit utál az Úr. Nem akarom, hogy az életem utálatos legyen előtte – ezért is bölcs dolog megnézni, miről írja az Ige, hogy Isten számára utálatos, hogy tudatosíthassuk, illetve elkerüljünk azt. *„Utálja az Úr a hazug ajkakat, de akik igazan élnek, azokat kedveli”* (22. vers). *„Az okos ember nem fitogtatja tudását, az esztelen pedig kérkedik bolondságával”* (23. vers). *„A szorgalmasak uralkodni fognak, a lusta pedig robotolni fog”* (24. vers). *„Aki aggódik szívében, az levertté lesz, a jó szó viszont felvidítja”* (25. vers). *„Az igaz utat tud mutatni másnak is, a bűnösöket pedig tévelygésbe viszi saját útjuk”* (26. vers). *„A lusta a vadászsákmányt sem süti meg, pedig drága kincse az embernek a szorgalom”* (27. vers). Az Ige tulajdonképpen elítéli vadászatot, amikor pusztán a vadászat öröméért üzik azt, nem pedig táplálékszerzés reményében.

„Az igazság ösvényén élet van, és útja nem a halál felé vezet” (28. vers). Jézus a János 11:26-ban a következőket mondta: *„és aki él, és hisz énbenem, az nem hal meg soha.”* Itt pedig azt írja az Ige, hogy *„az igazság ösvényén élet van, és útja nem a halál felé vezet.”* Mi is történik tehát azokkal, akik megigazultak, akik Krisztusban élnek és hisznek? Ha maga Jézus mondja, hogy aki él is hisz őbenne, nem hal meg soha, el kell fogadnom, hogy kijelentése igaz. Ha azonban az ilyen ember nem hal meg, akkor mi történik vele? Pál a következőket írja a 2Korintus 5-ben: *„Tudjuk pedig, hogy ha földi sátorunk összeomlik, van Istentől készített hajlékunk, nem kézzel csinált, hanem örökkévaló mennyei házunk. Azért sóhajtozunk ebben a testben, mivel vágyakozunk felöltöni rá mennyből való hajlékunkat (...) Tehát mindenkor bizakodunk, és tudjuk, hogy amíg testben lakunk, távol lakunk az Úrtól (...) de bizakodunk, és inkább szeretnénk kiköltözni a testből, és hazaköltözni az Úrhoz”* (1-8. vers). Mi történik tehát? Egy metamorfózisra kerül sor, a hívők új testek kapnak: a lelkünk tehát kiköltözik e földi sátorból és beköltözik egy új hajlékba: *„Az én Atyám házában sok hajlék van, ha nem így volna, vajon mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra? És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is”* (János 14:2-3). Egy napon lelkem kiszabadul ebből a földi sátorból és egy új házba költözik, amit Isten elkészített számomra: nem kézzel csinált, örökkévaló mennyei házba. Isten úgy alkotta meg földi testünket, hogy a bolygónkon uralkodó állapotokhoz illeszkedjen, új testünk pedig a mennyre jellemző állapothoz illeszkedik majd. A földi sátorunk nem örök használatra épült, fokozatosan leépül, az idő múlásával a sátor egyre elhasználtabbá válik, itt-ott kezd beázni. Eljön tehát az a nap, amikor kiköltözhetünk belőle, amikor nem kell többé foltozgatnunk, és beköltözhetünk mennyei házunkba – Istentől készített hajlékunk ez, nem

kézzel csinált, sőt örökkévaló! Az új testem tartós lesz, örökkévaló. „*És amint viseltük a földinek a képét, úgy fogjuk viselni a mennyeinek a képét is*” (1Kor. 15:49). Alig várom már, hogy megláthassam ezt az új modellt! Nagyon kíváncsi vagyok, milyen lesz! Biztosan messzemenőleg meghaladja majd földi testünket, pedig földi testünk is teljességgel lenyűgöző! Földi testünket azonban úgy alkotta meg Isten, hogy az egy meghatározott helyen legyen életképes, mégpedig a földön. Az új test azonban bárhol életképes lesz. Ha például kedvem támad kicsit a Napon üldögdélni, megtehetem, hiszen Isten képes olyan testet alkotni, amely a Napon is tud élni! Nem nagyobb feladat ez annál, mint egy olyan testet teremteni, amely élni tud a földön. A hívő számára tehát nincs halál, ezért helytelen a következő megfogalmazás: „A múlt héten meghalt.” Inkább így kéne fogalmaznunk: „Hallottátok a hírt, hogy múlt héten elköltözött?” Kiköltözött elnyútt, öreg sátrából, és egy gyönyörű, új házban lakik, örökkévaló mennyei házban, nem kézzel csinált, hanem Istentől készített hajlékban.

A Példabeszédek 13. fejezetében folytatódik az igaz és a bűnös, a bölcs és a csúfolódó szembeállítás. „*A bölcs fiú megfogadja az apai intést, de a csúfolódó nem hallgat a dorgálásra*” (1. vers). „*Amit mond az ember, annak gyümölcsével lakik jól, a hűtlenek mégis erőszakra vágnak*” (2. vers). „*Aki vigyáz a szájára, megtartja életét, aki feltátja száját, arra romlás vár*” (3. vers). „*Vágyakozik a lusta lelke, de hiába, a szorgalmas lelke pedig bővelkedik*” (4. vers). „*Gyűlöli az igaz a hazug beszédet, a bűnös pedig szégyent és gyalázatot okoz*” (5. vers). „*Az igazság megtartja a feddhetetlenül élő, a bűn pedig elbuktatja a vétkest*” (6. vers). „*Van, aki gazdagnak mutatja magát, pedig semmije sincs, van, aki szegénynek, pedig nagy a vagyona*” (7. vers) – azért lehet ez így, mert az igazi gazdagság nem mérhető materiális javakban, hanem csak az örökkévalóság mérlegével. Azok az igazi javak, amelyek halálunk után öt perccel is a mieink még, sok ember azonban – bár hatalmas vagyona tett szert életében -, halála után nincstelen koldus. Ezzel szemben pedig vannak olyanok is, akiknek bár életükben semmijük sem volt, öt perccel haláluk után már hatalmas vagyont tudhatnak magukénak – igazi javakat, szellemi gazdagságot. Jézus a Lukács 12-ben egy példázatot mesél el. Olvassuk a 16. verstől: „*Aztán példázatot mondott nekik: Egy gazdag embernek bő termést hozott földje, ekkor így gondolkozott magában: Mit tegyek? Nincs hova betakarítanom a termésemet. Majd így szólt: Ezt teszem: lebontom a csüremeimet, nagyobbakat építek, oda takarítom be minden gabonámat és javamat, és ezt mondom a lelkemnek: Én lelkem, sok javad van sok évre félretéve, pihenj, egyél, igyál, vigadozzál! Isten azonban azt mondta neki: Bolond, még ez éjjel elkéri tőled a lelkedet, kié lesz akkor mindaz, amit felhalmoztál? Így jár az, aki magának gyűjt, és nem Isten szerint gazdag*” (16-21. vers). Az igazi gazdagságot tehát azok a kincsek jelentik, amelyeket a mennyre gyűjtünk – ezek ugyanis soha nem veszítenek értékükből. „*Van, aki gazdagnak mutatja magát, pedig semmije sincs, van, aki szegénynek, pedig nagy a vagyona*” (7. vers).

„A gazdagság az ember életének váltságdíja lehet, a szegény pedig fenyegetést sem hall” (8. vers). „Az igazak világossága vígan ég, de a bűnösök lámpása kialszik” (9. vers). „A kevélységből csak civódás lesz” – érdekes kijelentés ez, de gondolkodjunk csak el rajta! A viták hátterében valóban mindig valamilyen formában a büszkeség húzódik meg. Milyen fontos is számunkra, hogy odamenjünk a kereszthez, és óemberünket holtnak nyilvánítsuk, csak ily módon szabadulhatunk meg büszkeségünkötől, csak ily módon kerülhetjük el a viszálykodást. „Olyan dühös vagyok, hallottad, mit tett?” – kérdezed. „Nem. Mit csinált?” „Hát, ezt és ezt mondta rólam!”. „És abban mennyi az igazság? – kérdezem. És ugye itt arról van szó, hogy az a másik ember nem akarja, hogy ez az aprócska igazságszelet kiderüljön róla. Megértem, nekem sem tetszene, mert én is arra vágyom, hogy jobbnak tartsanak az emberek, mint amilyen valóban vagyok. Ezért is szeretem azokat a fotókat, amelyeken jobban nézek ki, mint az életben. Ha azonban a fotón túlságosan hasonlítok önmagamra, az a kép nem is érdekel különösebben. Valahogy mindig jobb benyomást szeretnénk kelteni magunkról, mint amilyenek vagyunk, ha pedig ezt bármi is veszélyeztetni látszik, hajlamosak vagyunk támadásba lendülni. A viszálykodás alapja tehát a büszkeség. „A kevélységből csak civódás lesz, de a tanács megfogadásában bölcsesség van” (10. vers). „Könnyen szerzett vagyon elfogy, de aki keze munkájával gyűjt, az gyarapodik” (11. vers). Az emberek sokféle machinációval gazdagodhatnak meg: régebben létezett például a piramisjáték. Számos „hogyan gazdagodjunk meg”- módszer létezik, de az így szerzett pénz hamar elfogy. Az egyik ismerősöm a maffia tagja, én pedig már jó ideje mindig bizonyosságot teszek neki. Maffiózó ismerősöm szeret pénzével dicsekedni: kinyitja a széfjét, benne százezer dollár százdolláros címletekben. Amikor meghív egy vendéglőbe vacsorázni, nagy előszeretettel ránt ki a zsebéből egy köteg pénzt – húszezer dollárt százdolláros címletekben. Imádja a pénzt mutogatni, és mindig újabb ügyleteken törí a fejét, mindig újabb módokat keres arra, hogy másokat megrövidítsen. Egyszer nevetve mesélte, hogy húszezer dollárt kapott egy embertől, hogy egy másik embert raboljon ki. Ez csak az előleg volt, a végén pedig ötvenezer ütötte volna a markát. Ő azonban nem hajtotta végre a rablást, csak zsebre vágta az előleget, hiszen kihez is fordulhatna panaszával a megbízó? Ez a maffiózó egyszer azt mondta nekem: „Tudod, van egy rakás pénzem, de tudom, hogy van körülbelül száz ember odakint, akik ezzel szintén tisztában vannak, akik most is éppen kényelmes székükben azon gondolkodnak, hogyan szerezhetnék meg tőlem ezt a pénzt. Egyikük hamarosan kitalál valamit, én meg gyanútlanul belemegyek, és már el is szedte tőlem a lét. És akkor mindenki tudni fogja, hogy nála van az a sok rongy, úgyhogy megint elkezdenek – velem együtt – azon gondolkodni, hogyan lehetne a pénzt tőle elszedni. Mindannyiunk tudja, kinél van a pénz, és néhanapján mindegyikünknek átmegy a kezén, de csak idő kérdése, és megjelenik egy új tag a láthatáron, aki becsap bennünket, megszerzi a pénzt, mi meg mehetünk utána. Ez a pénz valahogy mindig gazdát

cserél.” Ekkor eszembe jutott ez a példabeszéd: *„Könnyen szerzett vagyon elfogy, de aki keze munkájával gyűjt, az gyarapodik”* (11. vers).

„A hosszú várakozás beteggé teszi a szívet.” Ha valaki azt hajtogatja: *„Ó, drágám, igen, hozzád megyek feleségül, csak várjunk még egy évet”* – belebetegszik a szívem! *„A hosszú várakozás betegé teszi a szívet, de a beteljesült kívánság az élet fája”* (12. vers). *„Aki megveti az ígét, eladósodik miatta”* – itt Isten ígéjéről van szó. *„De aki tiszteli a parancsot, elnyeri jutalmát”* (13. vers). *„A bölcs tanítás az élet forrása, a halál csapdáinak kikerülése”* (14. vers). *„A jóindulat kedvessé tesz, de a hűtlenek útja saját romlásukat okozza”* (15. vers). Amikor azokra tekintünk, akik nem követik Istent, útjuk néha vonzónak tűnik, az Ige azonban egyértelműen kijelenti, hogy *„a hűtlenek útja saját romlásukat okozza”*, mert ki mint vet, úgy arat. *„Minden eszes ember okosan cselekszik, de az esztelen bolondságot terjeszt”* (16. vers). *„A gonosz követ bajba esik, az igazi küldött pedig gyógyulást hoz”* (17. vers). *„Szegénység és gyalázat éri azt, aki megveti az intést, de tisztelik azt, aki megfogadja a feddést”* (18. vers). *„A beteljesült kívánság jólesik az embernek, az ostobának pedig utálatos eltérni a rossztól”* (19. vers). *„Aki bölccsekkel jár, bölccsé lesz, az ostobák barátja pedig romlottá lesz”* (20. vers). *„A vétkeket üldözi a baj, az igazaknak pedig szép jutalmuk lesz”* (21. vers). *„A jó ember örökséget hagy még unokáinak is, a vétkes vagyona pedig az igazra vár”* (22. vers). *„Sok eledelt terem a szegények szántóföldje, de van, akit tönkretesz a törvénytelenység”* (23. vers). Érdekes, hogy az Egyesült Államok, elindított egy élelmészeti programot Indiának, az országnak eljuttatott gabona jelentős százalékát azonban felfalják a patkányok. Indiában pedig nem szabad irtani a patkányokat, hiszen hitük szerint akár valaki nagybátyja is lehet. Mindezzel csak azt szeretném mondani, hogy nem mindig az étel hiánya okozza az éhezést, esetenként például a helyes megítélés hiánya. *„Aki kíméli botját, gyűlöli a fiát, de aki szereti, idejében megfenyíti”* (24. vers). Salamon számos helyen beszél a gyermekek fegyelmezéséről: *„A gyermek szívéhez hozzátartozik az ostobaság, de a fenyítő bot kiűzi belőle”* (Példabeszédek 22:15). *„Aki kíméli botját, gyűlöli a fiát”* (24. vers). *„Az igaz jóllakásig ehet, de a bűnösök hasa éhen marad”* (25. vers).

A 14. fejezetben Salamon továbbra is szembeállítja egymással a jót és a rosszat, a bölcs embert, illetve az esztelent. *„Az asszonyi bölcsesség építi a házat”* – tudatosan, szorgalmasan. Szomorú látnom napjainkban, hogy a nőkre annyi nyomás nehezedik, hogy mások is legyenek, ne csak jó feleségek, illetve az otthon megteremtői és őrői. Szinte szégyellnivalónak tartja ma a világ, ha egy nő „csak” jó anya és háziasszony. Múltkor feleségem és lányom tornára kezdtek járni az egyik fitness stúdióban. Az egyik hölgy beszédbe elegyedett a lányommal, és csak mondta és mondta a magáét, tudomást sem véve a feleségemről, akinek ez persze nagyon rosszul esett. Mondta is később a lányomnak, mennyire zavarta őt, hogy a hölgy levegőnek nézte, és semmiféle érdeklődést nem tanúsított iránta pusztán azért, mert idősebb. A lányunk végighallgatta, végül pedig kibökte: *„Tudod, anya, a jelentkezési lapon a foglalkozás rubrikába*

én azt írtam, hogy író vagyok, te pedig azt, hogy háztartásbeli. Ezért érdeklődött irántam.” És valóban, ha a világban azt mondja valaki, hogy például író, az emberek felkapják a fejüket, érdeklődni kezdenek, ha azonban valaki azt mondja, háztartásbeli, azt inkább csak lenézik. *„Az asszonyi bölcsesség építi a házat”* – hadd mondjam el, hogy nincs annál nagyobb jutalom a földön, mint látni a bölcs asszony gyümölcsét, aki olyan házat épített, hol szeretetben és biztonságban nevelkedhetnek a gyermekek. Micsoda jutalom, micsoda áldás ez! *„Az asszonyi bölcsesség építi a házat, a bolondság pedig a maga kezével rombolja le”* (1. vers). *„Aki egyenes úton jár, féli az Urat, de aki letéved útjairól, az megveti őt”* (2. vers). *„A bolond szájából gőg sarjad, de a bölcsüket megőrzi ajkuk”* (3. vers). *„Ha nincsenek barmok, üres a jászol, de bő a termés, ha erős az ökör”* (4. vers). *„Az igaz tanú nem hazudik, de a hamis tanú hazugságot beszél”* (5. vers). *„Hiába keresi a csúfolódó a bölcsességet, az értelmes embernek azonban könnyű a megismerés”* (6. vers). Emlékszem, még régen, amikor iskolába jártunk, és zárthelyit írtunk, valaki mindig megkérdezte utána, nehéz volt-e. Én pedig mindig ezt válaszoltam: „Nem volt nehéz, ha tudtad a válaszokat.” Akkor viszont nehéz a dolgozat, ha az ember nem tudja a válaszokat, mert olyankor csak találgatni tud. *„Menj el az ostoba ember elől, mert nem szerzel ajkáról tudást!”* (7. vers). *„Az okos azért bölcs, mert érti a dolgát, az ostobák pedig bolond módon becsapódnak”* (8. vers). *„A bolondokat csúffá teszi a vétkek, de a becsületes emberek közt jóakarát van”* (9. vers) – az angol King James fordításban pedig ez áll: *„A bolondok szeretik megcsúfolni a vétket.”* Ma is hányszor halljuk, hogy valaki csúfolódva mondja: „Á, szóval én bűnös vagyok, mi?” *„A szív ismeri a maga keserűségét, és örömébe sem avatkozhat idegen”* (10. vers). *„A bűnösök háza népe kipusztul, de a becsületesek sátrában lakók virulni fognak”* (11. vers). *„Van olyan út, mely helyesnek látszik az ember előtt, és vége a halálra menő út”* (12. vers - Károli). Melyik az az út, amely helyesnek tűnik az emberek szemében, mégis a halálba vezet? Valóban egyenes ez az út, és vajon keskeny-e, vagy inkább széles? Jézus a következőket mondja: „Menjetek be a szoros kapun! Mert tágas az az kapu, és széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik azon járnak” (Máté 7:13-14). Van egy út, ami helyesnek látszik az ember előtt – sokan azt mondják, minden út Istenhez vezet. Jézus azonban nem ért egyet ezzel a kijelentéssel, és azt mondja: „Én vagyok az út, az igazság és az élet, senki sem mehet az Atyához, csakis énáltalam” (János 14:6). Lehet, hogy minden út istenhez vezet, de melyik istenhez? Az Atyához ugyanis egyetlen út vezet csupán – mégpedig Jézus Krisztuson keresztül. *„Van egy út, amely egyenesnek látszik az ember előtt, de végül a halálba vezet”* (12. vers). Ha tehát te nem a Jézus által kijelölt úton jársz, a vesztedbe rohansz. Egyetlen út létezik csupán – Jézus Krisztus.

„Nevetés közben is fájhat a szív, és az öröm vége is lehet bánat” (13. vers) – azon ember számára, aki a halál ösvényén jár. *„A romlott szívű a magaviselete szerint fog jóllakni, meg a jó is a magáé szerint”* (14. vers). *„A tapasztalatlan mindent elhisz, de az okos vigyáz lépésére”* (15. vers). *„A bölcs fél a rossztól,*

és elkerüli, az ostoba féktelen és elbizakodott” (16. vers). „A hirtelen haragú bolondságot követ el” – milyen gyakran követtünk el ostoba hibát haragunkban! „A hirtelen haragú bolondságot követ el, és az alattomos embert gyűlölik” (17. vers). „Bolondságot örökölnek az együgyűek, az okosakat pedig tudás ékesíti” (18. vers). „Le fognak borulni a rosszak a jók előtt, és a bűnösök az igaz ember kapuja előtt” (19. vers). „A szegényt még barátja is gyűlöli, de a gazdagot sokan szeretik” (20. vers). „Aki megveti felebarátját, vétkezik, de aki az alázatosokon könyörül, boldog lesz” (21. vers). „Tévelyegnek, akik rosszat akarnak, a szeretet és a hűség pedig jót akar” (22. vers). „Minden munkának megvan a maga haszna, de akinek csak a szája jár, az ínségbe jut” (23. vers). „A bölcseknek koronája a gazdagság, de az ostobák bolondsága csak bolondság” (24. vers). „Életeket ment meg az igaz tanú, de aki hazugságot beszél, az csaló” (25. vers). „Aki az Urat féli, annak erős oltalma van, fiainak is menedéke lesz az” (26. vers). „Az Úrnak félelme az élet forrása, a halál csapdáinak kikerülése” (27. vers). „Nagy nép ad a királynak méltóságot, de ha elfogy a nemzet, elvész az uralkodó is” (28. vers). „A türelmes ember nagyon értelmes, a türelmetlen pedig nagy bolondságot követ el” (29. vers). „A szelíd szív a testnek élete” – érdekes kijelentés ez, vajon honnan tudta ezt Salamon? „Az irigység pedig a csontoknak rothadása” (30. vers - Károli) – az irigység bizony tönkretetheti az embert. „Aki elnyomja a nincstelent, gyalázza alkotóját, aki pedig könyörül a szegényen, az dicsőíti” (31. vers). A Példabeszédek könyve számos helyen említi a szegényeket. Leírja, hogyan kéne hozzájuk viszonyulnunk, illetve hogyan viszonyul hozzájuk Isten. Arra bátorítanálak benneteket, hogy ennek is nézzetek utána egy konkordancia segítségével. „A maga gonoszsága miatt bukik el a bűnös, de vigaszt kap az igaz, ha halálán van is” (32. vers) – Isten gyermekeiként ugyanis élő reménységünk van (ld. 1Péter 1:3). „Az értelmes ember szívében bölcsesség lakik, de az is kitudódik, hogy mi van az ostobákéban” (33. vers). „Az igazságosság felmagasztalja a népet, a bűn pedig gyalázatukra van a nemzeteknek” (34. vers) – szívem szerint minden fontos kormányépületre, illetve a Legfelső Bíróság épületére is kitenném ezt mottónak. Bárcsak tanulmányoznánk Izráel népének történetét, bárcsak okulnánk belőle, hiszen a mi javunkra jegyezték azt fel! De mit is tanulhatunk Izráel történetéből? Minden egyes esetben, amikor tisztelték az Urat, és keresték az ő orcáját, Isten megáldotta őket, bőségben élhettek, volt erejük legyőzni ellenségeiket, békeségben élhettek. Amikor azonban elfordultak az Úrtól, és a test szerint jártak, ellenségeik leigázták, rabszolgasorba döntötték, pusztították őket. Mennyire fontos, hogy egy nemzet az igazságosságra épüljön! „Jóindulattal van a király az értelmes szolga iránt, de haragja sújtja a haszontalant” (35. vers).

15. fejezet. Kedves nekem ez az első példabeszéd: „A higgadt válasz elhárítja az indulatot, de a bántó beszéd haragot támaszt” (1. vers). Milyen igaz! Amikor valaki dühöng, a higgadt válasz esetleg le tudja csillapítani. Ha azonban visszavágunk, csak olajat öntünk a tűzre. Bárcsak mi is higgadtan tudnánk válaszolni a megfelelő időben ahelyett, hogy sértetten visszavágunk, és tovább súlyosbítjuk a helyzetet!

„A bölcsek nyelve jól alkalmazza a tudást, az ostobák szája meg balgaságot áraszt” (2. vers). „Mindenen rajta tartja szemét az Úr, a gonoszakat és a jókat egyaránt figyeli” (3. vers). Az Igében azt olvashatjuk, hogy az egész világ nyitott könyv előtte. „Mindenen rajta tartja szemét az Úr, nem rejtőzhetünk el előle”. Ostobaság azt gondolnunk, hogy bármelyik cselekedetünket is eltitkolhatjuk előle. Sokkal inkább arra van szükségünk, hogy mélyebben tudatosítsuk, az Úr lát bennünket, hogy ne is akarjunk bármit is elrejteni Isten elől. „Mindenen rajta tartja szemét az Úr.” Lehet, hogy erre így reagálsz: „De hát én azt hittem, Isten túlságosan szent ahhoz, hogy a gonoszságra tekintsen, azt hittem, ő erre képtelen.” Az persze igaz, hogy Isten nem egyetértéssel néz a gonoszságra, de Isten nem vak, lát mindent, ami történik. „Mindenen rajta tartja szemét az Úr, a gonoszakat és a jókat egyaránt figyeli” (3. vers). „A szelid nyelv életnek a fája, a romlott pedig összetöri a lelket” (4. vers). „A bolond utálja az apai intést, de az okos elfogadja a dorgálást” (5. vers). „Az igaz házában nagy kincs van, a bűnös jövedelme pedig széthull” (6. vers). „A bölcsek ajka hinti a tudást, az ostobáknak a szíve sem tiszta” (7. vers). „A bűnösök áldozatát utálja az Úr” – itt ismét olyasvalamiről olvashatunk, ami utálatos Isten szemében. Istent nem érdeklik az áldozatok, melyeket a bűnösök ajánlanak fel neki. Véleményem szerint rendkívül szomorú, amikor a gyülekezet a közsférában próbál adományokat gyűjteni, és elfogadja a bűnösök ajándékát. „A bűnösök áldozatát utálja az Úr” – Istennek nincs rá szüksége, és nem is kéri. „De a becsületesek imádságát kedveli” (8. vers). „Utálja az Úr a bűnös útját” – tehát nemcsak a bűnös áldozata, hanem útja is utálatos előtte. „De szereti az igazságra törekvőt” (9. vers). Mennyire örül annak Isten, amikor a helyes dolgot tesszük, amikor helyes döntést hozunk, amikor az igaz úton járunk! „Rosszul esik az intés annak, aki letér az ösvényről, pedig meghal az, aki gyűlöli a dorgálást” (10. vers). „A halálnak és elmúlásnak helye is az Úr előtt van, mennyivel inkább az emberek szíve!” (11. vers). Ez a példabeszéd visszautal a 3. versre: „Mindenen rajta tartja szemét az Úr, a gonoszakat és a jókat egyaránt figyeli.” Az emberek szíve is az Úr előtt van - Isten megért bennünket. Nem ez az igazán ámulatba ejtő, hanem az, hogy bár teljesen ismer és megért bennünket, mégis szeret.

„Nem szereti a csúfolódó, ha feddik, és nem jár a bölcsekhez” (12. vers). „Az örvendező szív megszépíti az arcot, a bánatos szív pedig összetöri a lelket” (13. vers). „Az értelmes szív tudásra törekszik, az ostobák szája pedig bolondságon rágódik” (14. vers). „A csüggedőnek mindig rossz napja van, a jókedvűnek pedig mindig ünnepe” (15. vers). „Jobb a kevés az Úr félelmével, mint a sok kincs, ha nyugtalanság jár vele” (16. vers). „Jobb egy tányér főzelék ott, ahol szeretet van, mint a hizlalt ökör, ahol gyűlölet van” (17. vers). „Az indulatos ember viszályt szít, a türelmes pedig lecsendesíti a perpatvart” (18. vers). „A lusta útja olyan, mint a tövises sövény, a becsületesek ösvénye pedig egyenes” (19. vers). „A bölcs fiú örömet szerez apjának, az ostoba ember pedig megveti anyját” (20. vers). „A bolondság az esztelen ember öröme” – az ilyen emberből hiányzik a bölcsesség. „De az értelmes egyenes úton jár” (21.

vers). *„Meghiúsulnak a tervek, ha nincs tanácskozás, de megvalósulnak, ha van sok tanácsadó”* (22. vers). *„Örül az ember, ha válaszolni tud, és milyen jó az idején mondott szó!”* (23. vers). Bizony, milyen jó! *„Az értelmes ember életútja fölfelé visz, kikerülve a holtak hazáját odalent”* (24. vers). *„A gőgösök házát összedönti az Úr, de megszilárdítja az özvegyek határát”* (25. vers). *„Utálatosak az Úr előtt a gonosz gondolatok”* – itt ismét olyasmit látunk, amit utál az Úr. *„Utálatosak az Úr előtt a gonosz gondolatok, de tiszták a kedves szavak”* (26. vers). *„Kárt okoz saját házának a nyereszkeskedő, de aki gyűlöli a vesztegetést, az élni fog”* (27. vers). *„Az igaz megfontolja szívében, hogy mit mondjon, a bűnösök szájából pedig árad a rossz”* (28. vers). *„Távol van az Úr a bűnösöktől, de az igazak imádságát meghallgatja”* (29. vers). *„A csillogó szemek megörvendeztetik a szívet, a jó hír felüldíti a testet”* (30. vers). *„Akinak a füle hallgat az életre való feddésre, az a bölcsök között marad”* (31. vers). *„Aki semmibe veszi az intést, önmagának árt, aki pedig hallgat a dorgálásra, értelmessé válik”* (32. vers). *„Az Úr félelme bölcsességre int, és aki tisztességet akar, előbb legyen alázatos!”* (33. vers). *„Mert aki felmagasztalja magát, megaláztatik, és aki megalázza magát, felmagasztaltatik”* (Máté 23:12). *„Aki tisztességet akar, előbb legyen alázatos!”*

Salamon a bevezetőben elmondja nekünk, mi a példabeszédek célja: megismerni a bölcsességet és az intést, közvetíteni az igazságot, a törvényt, a becsületességet. *„Ezek adnak az együgyűeknek okosságot, az ifjúnak ismeretet és megfontolást. Hallgat rá a bölcs, és gyarapítja tudását”* (Példabeszédek 1:4-5). A példabeszédek tehát hasznosak, figyeljünk oda rájuk, tanuljunk belőlük, hadd értsük meg jobban az Úr útjait, és az igazak ösvényeit! Uram, köszönjük, hogy a példabeszédek intenek, tanácsolnak, tanítanak bennünket. Add, hogy vágyjunk a bölcsességre, hogy tőled kérjünk tanácsot mindennapi életünkben, és segíts, hogy elkerülhessük az esztelenek, a restek, a bűnösök útját. Hadd járjunk inkább az igazság útján, téged követve, téged szolgálva, téged szeretve, téged megismerve! Jézus nevében, ámen.